

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ДУАЛІСТИЧНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПРОДУКТ

Нині більшість науковців схилиються до думки, що доктрина генерування та капіталізації результатів інтелектуальної праці виступає надійним фундаментом формування інформаційного суспільства в якому розвиток підприємства має на пряму залежати від інноваційних здатностей, компетенцій та можливостей вироблення інтелектуального продукту який є проявом людського таланту.

З точки зору матеріального виробництва інтелектуальний продукт – результат інтелектуальної, розумової, духовної та творчої діяльності, втілений у відкриттях, винаходах, патентах, наукових звітах і доповідях, проєктах, раціоналізаторських пропозиціях, творах літератури, мистецтва, музики та ін.[1]. Він набуває різноманітних форм, а його творці отримують авторське право, в силу чого вони або особисто його використовують, або можуть продати.

Проте окремі дослідники наголошують на переважанні креативного підходу при створенні інтелектуального продукту і пропонують визначати інтелектуальний продукт як втілення знання, інтелекту, породження людського мозку, результат духовного виробництва, основою якого є інтелектуальна творчість [2]. За цією концепцією генерування інтелектуальних продуктів сприяє формуванню ноосфери - сфера розуму, раціональної людської діяльності в умовах оточуючої її біосфери.

Виходячи з цього ми можемо ідентифікувати дуалістичність уявлення про інтелектуальний продукт з точки зору результатного та креативного підходів.

Проілюструємо дані підходи за допомоги ключових результуючих показників інтелектуальної праці за динамікою зміни позиції України у Глобальному інноваційному індексі за 2010-2016 роки. Результатний підхід до визначення інтелектуального продукту представлено під-індексом «Отриманні знання та технології», а креативний підхід – під-індексом «Результати творчої діяльності».

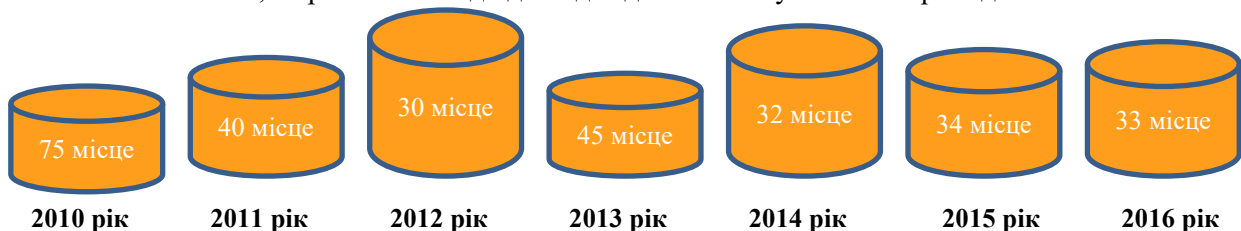

Рис. 1. Під-індекс «Отриманні знання та технології»: динаміка зміни позиції України у Глобальному інноваційному індексі за 2010-2016 роки

Рис. 2. Під-індекс «Результати творчої діяльності»: динаміка зміни позиції України у Глобальному інноваційному індексі за 2010-2016 роки

Детальний розгляд локальних показників представлених під-індексів дозволяє констатувати наступне:

1. Українська наука спрямована на створення прикладних науково-технічних розробок, що підтверджується першим місцем у рейтингу за кількістю запатентованих корисних моделей (зразків) та 19 місцем за кількістю наданих патентів. Упродовж 2015 р. у результаті діяльності

наукових організацій до вітчизняного патентного відомства було подано 7358 заявок на видачу охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності, у тому числі 26,0% – на винаходи і 4,5% – на сорти рослин. До патентних відомств інших країн було подано 52 заявки, у тому числі 30,8% – на винаходи і 1 заявка на сорти рослин. У цей же період ними отримано 7334 охоронні документи України, в інших країнах – 27. Серед отриманих охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності 24,6% – патенти на винаходи і 6,2% – на сорти рослин.

2. Недостатньо високими є позиції України за апробацією наукових результатів у публікаціях авторів та індексу цитування. За кількістю наукових і технічних статей ми знаходимося на 57 місці, а за індексом цитування – на 44 місці у світі. Кількість друкованих робіт (публікацій), підготовлених виконавцями наукових досліджень і розробок, у 2015р. становила 313 тис. од, що в розрахунку на 1000 працівників середньооблікової кількості виконавців наукових досліджень і розробок становила 3560 друкованих робіт (у 2014р. – 3439). Із загальної кількості друкованих робіт 6,0 тис. – окремі монографії, 713 яких видано за кордоном, 157,3 тис. – статті у фахових наукових журналах, 37,6 тис. з яких надруковано в журналах, що входять до міжнародних баз даних, та 15,0 тис. – підручники та навчальні посібники.

3. У 2016 році за показником «Нематеріальні активи» Україна посіла 42 місце за рахунок збільшення кількості створених промислових зразків (10 місце у світі за рейтингом) та підвищення вартості торгових марок вітчизняних підприємств (24 місце у світі за рейтингом).

4. На недостатньо високому рівні відбувається творча активність у напрямку створення інтелектуальних продуктів у галузі вітчизняної кінематографії, видавничо-поліграфічної діяльності, медіа ринку. Неодноразово наша держава намагалася покращити ситуацію у даній сфері. Нині підготовлено проект Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» який має визначати засади державної підтримки і спрямований на подолання кризи у вітчизняному кінематографі та створення сприятливих умов для його розвитку.

5. На 51 місці у світі знаходиться Україна за показником «Інтернет-творчість». На сучасному етапі формування інформаційного суспільства Internet як інформаційне середовище має потужний потенціал активізації інтелектуальної праці. Проте потребує високої культури наукової творчості та протидії поширенню псевдонаукових фактів і плагіату.

В цілому слід зазначити, що загальний обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій у 2015р., становив 12611,0 млн.грн, у тому числі обсяг науково-дослідних робіт – 4736,9 млн.грн, обсяг науково-технічних розробок – 6522,9 млн.грн, обсяг науково-технічних послуг – 1351,1 млн.грн. Його питома вага у ВВП становила 0,64%, а витрати на фінансування виконання наукових та науково-технічних робіт 0,62%.

При такому обсязі фінансування українська наука ще спроможна утримувати достатньо високі позиції у Глобальному інноваційному рейтингу за рахунок ентузіазму науковців - творців інтелектуальних продуктів. Проте за роки незалежності кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки в Україні скоротилася на 27 % [3]. Найбільша кількість таких установ була зафіксована у 1998 році (1518 одиниць). За період 2014-2015 рр. наша держава втратила 165 центрів наукових досліджень.

Також, за 25 останніх років відбулося суттєве зменшення кількості науковців в країні. Якщо у 1991 році в Україні наукою займалося 295010 осіб, то у 2015 році кількість науковців зменшилася на 78% і склала лише 63864 осіб. У 2015р. частка виконавців наукових досліджень і розробок (дослідників, техніків і допоміжного персоналу) у загальній кількості зайнятого населення становила 0,50%, у тому числі дослідників – 0,33%. За даними Євростату, найвищою ця частка була у Фінляндії (3,21% і 2,31%), Данії (3,17% і 2,15%), Ісландії (2,94% і 2,0%), Швеції (2,85% і 2,16%), Австрії (2,85% і 1,74%) та Норвегії (2,62% і 1,84%); найнижчою – у Румунії (0,51% і 0,32%), Болгарії (0,76% і 0,55%), Туреччині (0,77% і 0,65%) та Кіпру (0,82% і 0,61%).

Однією з ключових причин такого становища є відсутність дієвих механізмів капіталізації результатів інтелектуальної праці здатних забезпечити належні матеріальні умови для інтелектуальної творчості [4]. Виходячи з цього наукова спільнота потребує розроблення нової

методології капіталізації результатів інтелектуальної праці з пошуком методів визначення інтелектуальної ренти науковця й вартості інтелектуального продукту.

Список літератури:

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
2. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку [Текст] / В. Д. Базилевич, В. В. Ільїн. - К. : Знання, 2008. - 687 с.
3. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2015 році [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. –Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
4. Репіна І. М. Капіталізація результатів інтелектуальної праці / І. М. Репіна // Економіка підприємства: теорія і практика [Електронний ресурс] : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., 13 жовт. 2016 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: Г. О. Швиданенко (відп. за вип.) [та ін.]. – Електрон. текстові дані. – Київ : КНЕУ, 2016. – С. 59–61. Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/20172/1/59-61.pdf>

УДК: 314:711

**Рудич А.І., к.е.н., доцент,
Круглій Т.В., здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
Полтавська державна аграрна академія**

ІНДЕКСНИЙ МЕТОД У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ

Розвиток економіки України пов'язаний з дослідженням та вирішенням низки соціально-економічних проблем, переважна частина яких є складними теоретичними та практичними питаннями, що потребують вивчення за допомогою ряду економіко-математичних та статистичних методів.

Останнім часом вчені намагаються розробити показники, які могли повною мірою оцінити рівень благополуччя життя людей, їх соціально-економічний розвиток. Одним з таких показників є Міжнародний Індекс Щастя.

Що ж таке Міжнародний Індекс Щастя? Зазвичай застосовували і продовжують застосовувати, скажімо так, більш економічні показники рівня та продовження життя населення, наприклад, ВВП на душу населення. І тому вчені британського центру наукових досліджень New Economic Foundation (NEF) прийшли до висновку, що це не можна вважати правильним і коректним, оскільки самій людині мало що дає розмір ВВП, який на неї припадає, у людей інші критерії та поняття задоволеності власним життям.

Міжнародний індекс щастя (англ. Happy Planet Index) – являє собою індекс, що відображає добробут людей та стан навколишнього середовища в різних країнах світу, який був запропонований NEF в 2006 році. Головне завдання індексу відобразити «реальний» добробут будь-якої нації.

Для порівняння рівня життя в різних країнах світу чи континенту використовується значення ВВП на душу населення або індекс розвитку людського потенціалу, але ці індекси не завжди можуть відобразити реальний стан речей. Зокрема порівняння значення ВВП вважається недоречним, оскільки кінцева мета більшості людей не бути багатими, а бути щасливими та здоровими [2].

МІЩ ґрунтується на загальних утилітарних принципах, що більшість людей хочуть прожити довге і повноцінне життя, а країни прагнуть зробити все можливе для досягнення максимального добробуту своїх громадян, розумно використовуючи наявні ресурси, та не завдаючи шкоди довкіллю [1].